

Svenska Luftvårdsföreningen 2009-04-02

Vad är miljö kvalitetsnormer och vad har hänt ?

Per Andersson, Naturvårdsverket

08/ 6981376

Syfte med miljö kvalitetsnormer (mkn)

- Skydd för människors hälsa och miljön
- Komma till rätta med diffusa utsläpp
- Juridiskt styrmedel för att nå nationella miljömål

EG-direktiv är styrande

Normerna anger högsta godtagbara halt, lägre nivåer ska eftersträvas (NO₂, PM₁₀)

Historik över ”normer” för utomhusluft

1976 NV:s Riktvärden för SO₂ och Sot

1990 NV:s Riktvärden för CO, NO₂, SO₂, Sot (AR90:9) ”Åtgärdsnivåer”

- tillämpas där människor uppehåller sig regelbundet under längre tid
- Vägledning vid trafik- och bebyggelseplanering, avvägning enl ML
- Om de överskrids **bör program för åtgärder tas fram utan dröjsmål**
- mål att klaras till år 2000.

1994 Gränsvärden för SO₂, NO₂, Sot (NFS 1993:11-13)(HL, § 14a).

- kn kontrollansvarig
- tillämpas där halterna är som högst och där människor kan exponeras
- underlag för avvägning enl HL och ML
- överskridanden skulle rapporteras till NV

1999 Miljökvalitetsnormer

Nuvarande och (*kommande*) normer för utomhusluft

<u>Skall-normer</u>	<u>före</u>	<u>Bör-normer</u>	<u>före</u>
Svaveldioxid	1999 *	Ozon *	2010/2020
Kvävedioxid (NO₂)	2006 *	Arsenik	2013
Kväveoxider	1999	Kadmium	2013
Bly	1999 *	Nickel	2013
Partiklar (PM₁₀)	2005	Bens(a)pyren	2013
Kolmonoxid	2005	(PM _{2,5}	2010)
Bensen	2010	(PM _{2,5} exp.minskn. 2010-2020)	
(PM _{2,5}	2015)		
(PM _{2,5} Exp. konc. krav	2015)		
		* Skärpning jmf EG-direktiv	

Lagstiftning miljö kvalitetsnormer, luft

(Miljöbalken, fo 2001:527, NFS 2007:7, samt PBL, Väglagen mfl,)

- **Kommunerna ansvarar för kontrollen** (ej O3)
Kan ske i samverkan.
- **Myndigheter och kommuner ska säkerställa** att miljö kvalitetsnormer uppfylls när de:
 - prövar tillåtlighet,
 - utövar tillsyn,
 - meddelar föreskrifter mm (MB 5:3)
- **Avvägningen** vid krav på försiktighetsmått - får inte innebära att en mkn åsidosätts (MB 2:7)
- **Tillstånd** får inte ges till ny verksamhet som medverkar till att en mkn överträds (MB 16:5)
- **Vid planläggning** ska mkn följas (PBL 2:2)
- Länsstyrelsen är **skyldig att pröva beslut** om mkn inte iakttagits i detaljplan (PBL 4:1)
- **Åtgärdsprogram** ska upprättas när det behövs (MB 5:4)

Åtgärdsprogram

- **Syftet** är att vidta de mest lämpade och kostnadseffektiva åtgärderna för att miljö kvalitetsnormen ska kunna uppfyllas inom utsatt tid
- **Ska innehålla:**
 - Åtgärder som angivna myndigheter och kommuner behöver vidta (informativa, administrativa, ekonomiska styrmedel)
 - När åtgärderna behöver vara genomförda
 - Konsekvensanalys, ev. miljöbedömning, enl. 6 kap. MB
 - Uppgifter i övrigt till följd av EU (fakta om halter, källor mm)
 - Samråd med samrådsredovisning
- **Fastställs** av regeringen eller den regeringen utser, skall omprövas vid behov (minst vart 6:e år).
- Myndigheter och kommuner skall inom sina verksamhetsområden **vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram**

Åtgärdsprogram utomhusluft

Fastställda 2004 (reg)

Stockholms län **NO2 resp PM 10**

Göteborgsregionen **NO2**

Fastställda 2006/07 (1st)

Göteborgsregionen, kompl. **NO2**

Göteborgs stad (PM10)

Uppsala (PM10 och NO2)

Norrköping (PM10)

Helsingborg (NO2)

Malmö (NO2)

Fastställs 2009 Umeå, NO2

Arbete med Åp har påbörjats

Jönköping, PM10

Skellefteå, NO2

Nya underrättelser till NV

Örnsköldsvik, PM10

Sundsvall, PM10

Alingsås, NO2

Av NV ej förordade åtgärdsprogram

Stockholm, CO

Landskrona, PM10

Höganäs, PM10

Mariestad, PM10

Sundsvall, PM10

Sverige, O3

Falun, NO2

Örebro, PM10

(Fet text = påtagligt över normens nivå)

Åtgärder som föreslagits/**beslutats*** enl. ÅP

(*Av regeringen 2004-12-09)

Kvävedioxid

- **Stärka kollektivtrafiken**
- Trängselskatt (Sthlm)
- **Trafikbegränsning på enskild gata**
- **Mjuka trafikdämpande åtgärder** (info alternativa resesätt)
- **Parkeringsåtgärder** (gator, infarts-P, arbetsplatser)

-
- **Skärpta krav för miljözon**
 - Höjd skrotningspenie
 - Miljözon för personbilar
 - **Skärpta krav vid upphandling**
 - Tidigarelägga framtida krav på fordon

Partiklar (PM10)

- **Info till allmänhet om partiklars hälsoeffekter och dubbdäck**
- Halverad användning av dubbdäck. (ekonomiskt styrmedel)

-
- **Åtgärder vid höga halter** (dammbindning, hastighetssänkning)
 - **Kunskapsuppbyggnad** - Ändrade rutiner vid halkbekämpning, barmarksrenhållning, val av vägbeläggning, samt ang källorna

-
- **Parkeringsåtgärder**
 - **Styra bort trafiken**

Vad har hänt sedan de första åtgärdsprogrammen togs fram

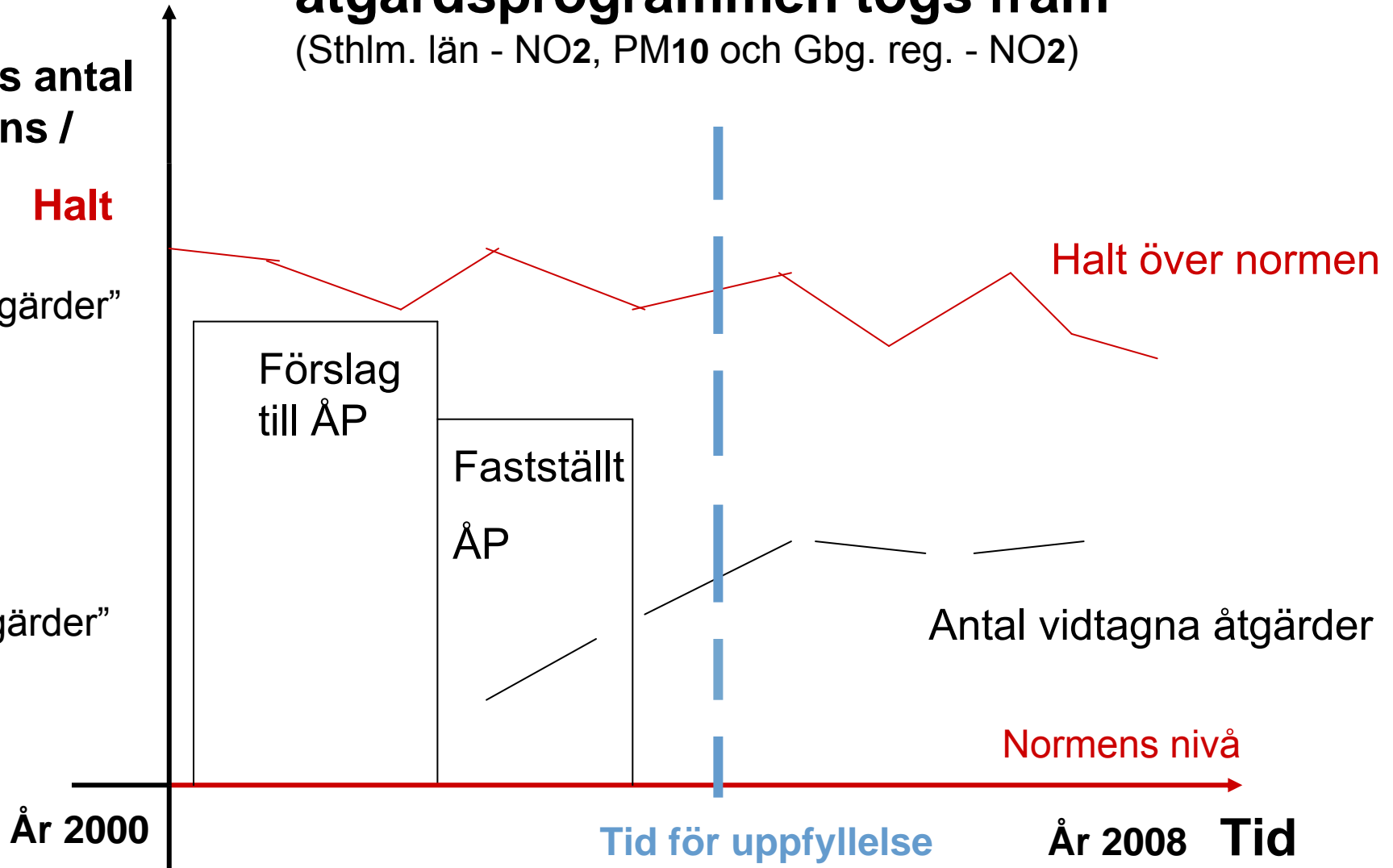
(Sthlm. län - NO₂, PM₁₀ och Gbg. reg. - NO₂)

Åtgärders antal
och potens /

Halt

"Tunga åtgärder"

"Lätta åtgärder"

Varför är det svårt att klara normerna ?

Intressekonflikter mellan

- **åtgärder/styrmedel**
som minskar halterna
på kritiska gator
”Hälsa”
- **Tillgänglighet**
- **Regional tillväxt**
- **Kostnader för åtgärder**
- Trafiksäkerhet
- Andra miljömål

Brist på

- Kunskap, Juridisk genomförbarhet - **Tid**

Åtgärder utöver åtgärdsprogram (ÅP)

- Mycket få tillsynsbeslut
 - MÖD Helsingborg, Uppmaning till Väg. Mölndal o Sthlm. Klagomål Sthlm?
- Några tillståndsbeslut – utökad verksamhet
- Beaktas ofta i planbeslut, några rättsfall
 - Hornsg.(Regeringsrätten) Sthlm, Norrtull NL Sthlm (regeringen), Stadshagen (Lst)
- Många beslut av olika instanser i olika sammanhang

Vad händer nu? (nationellt)

- Dep. Remiss om ny förordning för utomhusluft (Nvr 5884)
- NV. Revidering av föreskrifter och handbok 2009/10.
- Dep. Ev. översyn av regelverket i miljöbalken

- Erfarenheter från MKN och Åp inom vattenförvaltningen
- Formell underrättelse – inte klarat gränsvärdet för PM10